

SON SƏHİFƏ

ƏS

7 mart
2023-cü il

El-el, ev-ev gəzən SƏMƏNİ...

ADƏT-ƏNƏNƏ

Təbiətin ilk cücərtisi, yaşıl rəngli səməni Elə-ələmə baharın gəldiyini müjdələdiyi üçün sevilərək, əzizlənərək belinə qırmızı lent də bağlanan, Novruz süfrələrini bəzəyən, el-el, ev-ev gəzən, nişanlı qızların "görüşünə gedən", təzə gəlinlərin xonçasını rəvnəqləndirən, ruzi-bərəkət rəmzi səməni. Bilir-sənmi, sən hansı zaman-dan arzulanırsan?

Payızın ortalarından başlayan ayaz-soyuq dağların, çəmənlərin, bağların yaşılına qənim kəsilib onları sarı xəzələ çevirəndən Qışın qarı-şaxtası hər yanı aylar uzununu bəyazlara bürüyəndən Zamanın bu kəsiyində insanların gözləri yaşıla həsrət qalandan. Qışın böyük çilləsini yola salan, kiçik çilləsini başa vuran, Boz aya qədəm qoyan insanın ruhu sanki baharı səsləyir. Yaşıl rəngin min bir çaları ilə təbiətə dirilik, ömrə bəzək gətirən baharı. Gözlər yaşılı axtarır. Bax, bu zaman sən arzulanırsan, səməni. Çünki baharı sən gətirirsən. Novruzaqədərki çərşənbələrin bir-birinin ardınca suya hərərət, torpağa istilik, yelin, odun yurdumuza ilıq nəfəs bəxş etməsini bayram edərkən sən hökmən o bayram şənliklərinin, süfrələrinin bəzəyi olmalısan. Elə buna görə də Novruzqabağı hər bir evdə xoş sözlərlə, xeyir-dualarla səni cücər-

dər ki, vaxta-vədəyə özünü yetirə biləsən. Sən o qədər sevimlisen ki, ana-nənələrimiz sənə zinət vurmaqdan usanmırlar.

Səməni bolluğun, firavanlığın rəmzidir. Həm də səməni cücərtmək adəti heç də boş-boşuna yaranmayıb. Qədimdə torpaq oyanana yaxın bir az buğda götürüb cücərdərdilər ki, görsünlər, bu toxumluluq üçün yaxşıdır, ya pis. Elə o vaxtdan ta bu günə kimi səməni cücərtmək bir adət halını almışdır. Gözümüzü dünyaya açıb özümüzü dərk edəndən ana-nənələrimizin bayramqabağı səməni cücərtməsinin şahidi olub öyrənmişik. Zaman keçdikcə səməni də fərqli şəkildə cücərdilməyə başlandı. Məsələn, milli ornamentimiz olan bu-

ta formasında. Burada sanki iki rənz birləşərək Novruz bayramının gözəlliyinə daha bir gözəllik qatır. Bayrağımızdakı səkkizguşəli ulduz formasında səməni daha gözəl alınır. Fərqli formalarda səmənilərin cücərdilməsi həm qadınlarımızın təxəyyülünü, həm də səliqə-sahmanını ortaya çıxarır. Bayram mərasimlərinə evlərə süfrələrə

Yaz fəslə ölkəmizə nə vaxt daxil olacaq?

2023-cü ildə yaz fəslə Azərbaycana 21 Mart saat 01:24-də daxil olacaq. Bu bərə-də SİA-ya Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasından xəbər verilib. Qeyd edilib ki, bu zaman gecə ilə gündüz bərabərleşəcək. Günəş ekliptika üzrə hərəkət edərək cənub yarım kürəsindən şimal yarım kürəsinə keçəcək. Həmin andan etibarən Şimal yarım kürəsində yaz fəslə başlayacaq.

Qeyd edək ki, şimal yarımkürəsində yaz fəslə iyun ayının 21-ə qədər davam edəcək. İyunun 21-i saat 18:57-də bahar əvəz edəcək. Bu zaman Yer in fırlanma oxu Günəş istiqaməti ilə ən kiçik bucaq əmələ gətirir və ya Günəş həmin gün günorta vaxtı üfəqdən maksimum hündürlükdə (73°1) olur. Həmin gün ən uzun gündüz və ən qısa gecə olur. Gündüzün uzunluğu 15 saat 3 dəq. 24 san., gecənin uzunluğu isə 8 saat 56 dəq. 36 san. olacaq.

daha bir gözəllik qatır.

Əvvəllər tək-tək adam tapıladı ki, səməni pulla alsın, amma indi əksər qadınlar tənbellik edib səməni almağa üstünlük verirlər. Amma, mənəcə, hər kəs bunu evində cücərtmə, daha maraqlı olar. Həm ruzi-bərəkət baxımından, həm də səmənin boy atmasını izləmək insana xoş təsir bağışlayır. Hələ o vaxtlar nənələrimiz bir araya gələrək səməni halvası da bişirər, ondan hər kəsə pay verərdilər. Deyərdilər ki, səməni müqəddəsdir. Ona təmiz qabdan su vermək, təmiz yerdə saxlamaq, hündür yerə qoymaq lazımdır. Saralandan sonra da natəmiz yerə atmaq günah sayılır. Onu ya axar suya atmalı, ya da həyətdəki toyuq-cücəyə verməli-sən. Səməniləri becərən, onlara su verən xanımlarımız bayatılar da söylərlər. Səmənilər də sanki bu bayatılardan ilham alıb böyü-yərlər:

Ay səməni, səməni,
Utandırma, sən mənə,
Yaşılın qoy bol olsun,
Heyran etsin çəməni.
Əzizim yaşıl çəməni,

Yaşıl bağ, yaşıl çəməni,
Qoy səmənidən alsın,
Bu rəngi hər bağ, çəməni.
Yaşıl donlu, incə belli səməni,
Gül ətirli, buğda cilli səməni,
Şux qamətin
düşüb dildən-dillərə,
Bizim gözəllərlə elli səməni.

Təbiət və insan Bir-birindən ayrı təsəvvür edilməyən iki canlı. Təbiət insan qayğısından, nəvazişindən ilhama gəlir, insan isə təbiətin əsrarəngizliyindən, gözəlliyindən. Bu ilhamda canlı təbiətlə yanaşı, həm də rənglərin harmoniyası yer alır. Yaşılın, sarının, qırmızının, bəyazın Budur, baharın ilk yaşılı səməni bir azdan öz rəngini çəmənlərə, düzlərə yayacaq, bu yaşılın içərisindən ağ, sarı, qırmızı çiçəklər boylanacaq, ağaclar ağlı-çəhrayılı örpəklərini atacaqlar başlarına. Beləliklə, əllərimizlə cücərdiyimiz, yazın, ruzi-bərəkətin rəmzi səməni ömrümüzə-günümü-zə növbəti baharı gətirəcək. Cücər, yar buğdanın bağırını, Günəşə doğru boylan səməni, geyin yaşıl libasını, o incə belinə bağla qırmızı kəməni. Bayram xonçalarının şirniyyatların, rəngbərəng yumurtaların, yanar şamların fonunda nazla-nəvazişlə baharı - xoş günləri səslə. Səslədiyən bu bahar xalqımıza, millətimizə əmin-amanlıq, uğur, səadət, gətirsin. Səməni, qoy sənin şux qamətin taxıl zəmilərinə də sirayət edib əllərimizə bol ruzi-bərəkət bəxş etsin. Gətirdiyin bu baharın da qədəmləri mübərək olsun!..

Mətanət Məmmədova